

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on kannatettava ja keskeinen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision kannalta. Sivistyksen vahvistaminen edellyttää kuitenkin nykyistä laajempaa tarkastelua siitä, miten sivistys on tosiasiallisesti kaikkien saavutettavissa.

Visiossa sivistys kytkeytyy vahvasti korkeakouluihin, mutta käytännössä sivistyksellinen perusta rakentuu koko koulutusjärjestelmässä. Helsingin Evankelisen Opiston näkökulmasta keskeistä on, että korkeakoulutukseen kiinnittyminen, akateemisten valmiuksien kehittyminen ja sivistyksellinen kasvu tapahtuvat usein jo ennen tutkinto-opintoja.

Kansanopistot tukevat tätä kehitystä tarjoamalla ohjattuja, yhteisöllisiä ja saavutettavia oppimisympäristöjä, joissa opiskelijat voivat rakentaa valmiuksiaan korkeakouluopintoihin ja osallistua tiedeperustaiseen opetukseen avoimen yliopiston kautta. Tavoitetta tulisi täydentää siten, että sivistystä tarkastellaan laajemmin koko koulutusjärjestelmän näkökulmasta ja saavutettavuus tunnustetaan sen keskeisenä edellytyksenä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuositukset painottuvat korkeakoulujen sisäisiin toimiin, eikä niissä riittävästi huomioida sitä, miten sivistys ja tiede saavutetaan käytännössä eri väestöryhmien osalta.

Toimenpidesuositukseen tulisi lisätä yhteistyötä koskeva näkökulma, jossa korkeakoulujen kumppanit, kuten vapaan sivistystyön oppilaitokset, tunnistetaan osaksi sivistyksen ja saavutettavuuden vahvistamista. Saavutettavuutta tulisi tarkastella pedagogisena, sosiaalisena ja alueellisena kokonaisuutena.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on erittäin keskeinen ja kannatettava. Se tunnistaa tarpeen sujuvoittaa siirtymiä toisen asteen koulutuksesta korkeakoulutukseen.

HEO:n kokemuksen mukaan keskeinen haaste ei kuitenkaan ole pelkästään pääsy korkeakoulutukseen, vaan opiskelijoiden valmiudet, suuntautuminen ja kyky kiinnittyä opintoihin. Kaikki nuoret eivät ole valmiita siirtymään suoraan tutkinto-opintoihin, vaan tarvitsevat ohjattuja ja joustavia väyliä.

HEOlla on yli 30 vuoden kokemus yhteistyöstä avoimien yliopistojen kanssa. Opiskelijat suorittavat opistovuoden aikana laajoja avoimen yliopiston opintokokonaisuuksia, jotka hyväksiluetaan sellaisenaan tutkinto-opintoihin. Tämä malli tukee tehokkaasti siirtymää korkeakoulutukseen.

Tavoitetta tulisi täydentää siten, että siirtymävaiheiden tukeminen nähdään laajempuna pedagogisena ja sosiaalisena kokonaisuutena, ei pelkästään opiskelijavalintojen kysymyksenä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuositukset painottuvat korkeakoulujen omiin toimiin, eikä niissä riittävästi huomioida ohjauksen, yhteisöllisyyden ja opintoihin kiinnittymisen merkitystä.

Toimenpidesuositukseen tulisi lisätä toimia, jotka vahvistavat siirtymävaiheita tukevia rakenteita korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten yhteistyönä. Uudistuksissa tulisi hyödyntää olemassa olevaa kansanopistoverkostoa, joka jo toteuttaa näitä tehtäviä käytännössä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää niihin nuoriin, joille koulutuspolku ei ole suoraviivainen.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on perusteltu, mutta tarkastelu keskittyy korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmään. Osaamisen kehittäminen ja yhteiskunnan uudistuminen rakentuvat kuitenkin koko elämänkaaren aikana.

Kansanopistot tukevat osaamisen kehittymistä erityisesti vaiheessa, jossa opiskelija hakee suuntaa, vahvistaa opiskelunvalmiuksiaan tai siirtyy uudelle koulutuspolulle. Tämä koskee sekä nuoria että aikuisia. Tavoitetta tulisi täydentää siten, että osaamisen kehittämisen edellytykset tunnustetaan laajemmin koko koulutusjärjestelmässä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuositukset keskittyvät korkeakoulujen sisäisiin kehittämistoimiin. Toimenpidesuositukseen tulisi lisätä toimia, jotka vahvistavat jatkuvaa oppimista ja tukevat siirtymiä eri koulutusasteiden välillä. Yhteistyötä korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten välillä tulisi vahvistaa osana osaamisen kehittämistä.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on perusteltu, mutta yhteistyötä tarkastellaan pääosin korkeakoulujen keskinäisenä yhteistyönä.

HEOn näkökulmasta korkeakoulujen vaikuttavuus ja saavutettavuus rakentuvat myös yhteistyössä niiden kumppaneiden kanssa. Kansanopistot ovat toimineet korkeakoulujen yhteistyöoppilaitoksina pitkään ja toteuttaneet yhdessä opintopolkuja, jotka johtavat tutkinto-opintoihin. Yhteistyötä tulisi tarkastella laajemmin osana koko koulutusjärjestelmää ja tunnistaa kansanopistot keskeisinä kumppaneina.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuosituksista puuttuu laajempi yhteistyönäkökulma. Tulisi luoda pysyvä yhteistyörakenne, jossa korkeakoulut ja vapaan sivistystyön oppilaitokset suunnittelevat ja toteuttavat koulutuspolkuja yhdessä. Uudistuksissa tulisi hyödyntää olemassa olevia toimivia yhteistyömalleja.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Rahoituksen monipuolistaminen on perusteltua, mutta keskeistä on rahoituksen kohdentuminen. Tavoitteessa tulisi korostaa rahoituksen kohdentumista myös saavutettavuutta, siirtymävaiheita ja ohjausta tukeviin rakenteisiin.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuositukset keskittyvät rahoituslähteisiin, mutta eivät riittävästi siihen, miten rahoitus kohdentuu käytännön toteuttajille. Rahoitusmallien tulee varmistaa, että resurssit kohdentuvat myös niille toimijoille, jotka käytännössä toteuttavat opetusta ja ohjausta yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Tämä on keskeistä koulutuksen saavutettavuuden kannalta.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Keskeinen puute on, että vapaan sivistystyön oppilaitosten roolia ei tunnisteta riittävästi. Visioon tulisi lisätä selkeä kirjaus yhteistyöstä korkeakoulujen ja kansanopistojen välillä. Uudistuksissa tulee hyödyntää olemassa olevia toimivia rakenteita uusien rinnakkaisten mallien sijaan.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Tilannekuva on pääosin oikeansuuntainen ja tunnistaa keskeiset haasteet, kuten siirtymävaiheen ongelmat. Sitä tulisi täydentää näkökulmalla, jossa tunnistetaan jo olemassa olevat toimivat ratkaisut, kuten kansanopistojen rooli siirtymävaiheiden tukemisessa.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Visio on kunnianhimoinen ja sen suunta on oikea. Vaikuttavuus jää kuitenkin rajalliseksi, mikäli ratkaisut kohdistuvat pääosin korkeakoulujen sisälle. Korkeakoulutusta tulee kehittää osana laajempaa koulutusjärjestelmää.

9. Muut kommentit

Korkeakoulutustason nostaminen edellyttää ohjattuja, saavutettavia ja joustavia koulutuspolkuja. HEO kansanopiston kokemuksen mukaan tällaiset polut toimivat parhaiten, kun ne yhdistävät

avoimen korkeakoulutuksen, ohjauksen ja yhteisöllisen oppimisympäristön. Kansanopistojen osaaminen tulisi hyödyntää täysimääräisesti osana koulutusjärjestelmän kehittämistä.

Mathlin Teijo

Helsingin Evankelisen Opiston Säätiö - Teijo Mathlin, rehtori